

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Andra kammaren.

Nr 26.

Fredagen den 24 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 17, den 18 och den 19 innevarande mars.

§ 2.

Hans excellens herr statsministern *Hansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 212, angående anslag till vissa arbeten under kommunikationsdepartementet för motverkande av arbetslösheten;

nr 211, angående anslag till arbeten till motverkande av arbetslösheten;

nr 213, med förslag till lag om offentlig arbetsförmedling m. m.;

nr 214, angående anslag till socialstyrelsen m. m.; och

nr 215, angående anslag till vissa kostnader för arbetslöshetsförsäkringens organisation m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Upplästes ett till kammaren inkommet, så lydande protokoll:

År 1933 den 23 mars sammanträdde kamrarnas valmän för utseende av kommitterade för tryckfrihetens vård; och befunnos efter valförrättningens slut hava blivit till kommitterade utsedda:

f. d. professorn Johan Henrik Emil Schüek	med 23 röster,
advokaten Jonas Eliel Löfgren	» 23 » ,
professorn Nils Fredrik Stjernberg	» 23 » ,
lektorn Odal Ottelin	» 23 » ,
filosofie doktorn Torsten Fogelqvist	» 23 » ,
f. d. häradshövdingen Assar Emanuel Åkerman	» 23 » .

K. von Geijer.

K. A. Westman.

Mauritz Hellberg.

Ernst Eriksson.

Jämte det detta protokoll lades till handlingarna, beslöt kammaren, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av kammarens protokoll under rättas om valet samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna avgiva förslag dels till förordnanden för de valde, dels ock till paragraf rörande valet i riksdagsbeslutet.

§ 4.

Vid nu skedd föredragning av Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 209, med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m. yttrade:

*Vid remiss
av propositionen nr 209.*

Andra kammarens protokoll 1933. Nr 26.

Vid remiss av propositionen nr 209. (Forts.)

Herr **Spångberg**: Herr talman! Egentligen borde det väl i dessa dagar sprida sig en viss förhoppning bland de tusentals i detta land, som under flera år av arbetslöshet tryckts ned i nöd och umbäranden. Alla arbetslösa ha givetvis under de gångna åren väntat på förslaget om arbetslöshetsförsäkring. Men när detta nu föreligger, är innehållet sådant, att det icke kommer att sprida sig någon glädje bland dem, som varit arbetslösa, och som väntat på att genom arbetslöshetsförsäkringen få en möjlighet att under någorlunda mänskliga förhållanden kunna livnära sig på grund av de bidrag eller de understöd, som genom denna nya lag skola komma dem till del.

Regeringen tycks utgå ifrån att de arbetslösa skola i fråga om arbetslöshetsproblemet ställas i en sorts ställning, där de själva skola betraktas såsom orsaken till sin arbetslöshet. Här har man sålunda utestängt dem från rätten att erhålla understöd. Själva arbetslöshetsproblemet borde ju ändå vara och är väl en samhällsfråga, som bottnar i en felaktig organisation av samhällets ekonomiska och produktiva liv. Det borde väl vara det förhållandet, som skulle utgöra den utgångspunkt, varifrån man drager upp de principiella linjerna i fråga om arbetslöshetsförsäkringen. Det är givetvis en samhällelig uppgift att organisera produktionen så, att bästa möjliga resultat av nyttigheter utvinnes, och att alla få nytta av detta resultat. Det är häri det brister i det kapitalistiska samhällssystemet, och arbetslösheten är en naturlig frukt av dessa brister. Själva grundorsaken till arbetslösheten bottnar väl i den stora skillnaden mellan löner och produktionskraften eller produktionsresultatet d. v. s. mellan, å ena sidan, köpkraften och, å andra sidan, de tillgångar, som finnas.

Arbetslöshetsförsäkringen kommer givetvis icke att kunna lösa detta problem eller ens taga sikte på att lösa dess grundorsaker, men försäkringens uppgift bör väl vara, att de, som icke kunna erhålla arbete, skola hållas ekonomiskt skadeslösa i detta tillstånd, som de ofrivilligt blivit kastade in i. Det är icke försäkring eller understöd, som de arbetslösa i första hand fordra. Det är arbete. Det har betonats på så många möten och konferenser, och det vet envar, som har någon som helst samhörighet med och träffar de arbetslösa, att det är arbete, de framför allt kräva, och i det tillstånd, som de nu stå i, när de hindras från att erhålla det arbete, som de söka, är det, som försäkringen skall träda i kraft. Det är därför, som de nu kräva en arbetslöshetsförsäkring. Jag begär icke, att denna uppfattning skall delas av storfinansens representanter eller storfinansens folk. De betrakta samhället på sitt sätt. De betrakta samhället såsom sitt eget, där de arbetslösa egentligen borde ställas ganska rättslösa. Något annat skall också strida mot deras natur, och jag väntar således icke, att man på det hållet skall dela min grundsyn på detta spörsmål. Man borde däremot ha rätt att vänta sig någon förståelse ifrån dem, som säga sig representera de små i samhället, och från dem, som, såvitt jag icke minns alldeles galet, även inom sin international, där den nuvarande socialministern visst är medlem av exekutiven, uttalat sig ungefär på det sätt, som jag gjort mig till tolk för.

Förslaget omfattar emellertid icke de arbetslösa utan endast sådana, som ha arbete och som ha utsikt till att i största möjliga utsträckning få behålla ifrågavarande arbete. För den, som ser på missförhållandena i samhället, måste det väl emellertid stå ganska klart, att en arbetslöshetsförsäkring måste omfatta just de arbetslösa, och att hjälp eller understöd måste utgå under hela den tid, som arbetslösheten varar, till sådana, som för sin utkomst äro beroende av inkomsten genom arbete. Det är också detta krav, som säkert med allt berättigande ställes från arbetarna och de arbetslösa.

Om jag nu stannar inför det parti, som väl får sägas hava satt sin politiska

Vid remiss av propositionen nr 209. (Forts.)

färg på den föreliggande propositionen, det socialdemokratiska partiet, finner jag, huru socialministern vid något tillfälle, då han icke var socialminister, framhållit, att den principiella rätten att bilda arbetslöshetskassor, som erhålla statsbidrag, skulle komma att föga betyda för stora grupper, varför han vid den tidpunkten ansåg en *obligatorisk försäkring* vara den enda riktiga. I valmanifestet från samma parti har man också lovat en arbetslöshetsförsäkring, som, för att citera valmanifestet, »hindrar hederliga medborgare från att under oförvållad arbetslöshet socialt sjunka mot botten». Jag delar den uppfattningen, att arbetslöshetsförsäkringen bör vara av sådan karaktär, som man ifrån socialdemokratiskt håll utlovade i detta valmanifest. Om man emellertid jämför propositionens innehåll med det socialdemokratiska valmanifestets löften, måste man säga, att vad som skrivits i valmanifestet uppfattas av samma herrar såsom ett mycket dåligt skämt, när man från regeringsbankarna utarbetat det föreliggande lagförslaget.

Regeringen tycks utgå ifrån den uppfattningen, att arbetslösheten är en arbetarnas privata angelägenhet, att den är deras privatsak. Om man, såsom all erfarenhet säger, utgår från befängda premisser kommer man också till mycket befängda slutresultat, och det är detta, som torde vara orsaken till lagförslaget innehåll. Regeringen tycks ha utgått från rena affärssynpunkter vid utarbetandet av detta lagförslag, nämligen från de synpunkterna, i vilken mån man kan betrakta en arbetare såsom ett *gott eller dåligt försäkringsobjekt*, eller med ungefär samma grundsyn, som ett försäkringsbolag skulle lägga på en kreaturs- eller brandförsäkring. Man vill ha de riskfria objekten och utestänga de mera riskfyllda objekten från försäkringen. Från en sådan utgångspunkt kommer då regeringsförslaget fram till att de arbetslösa skola utestängas från arbetslöshetsförsäkringen.

Vad kommer nu detta att betyda? Vad kommer det att ha för betydelse för de arbetslösa? Det fanns vid årsskiftet 161,000 hjälpsökande arbetslösa här i landet. Detta antal är, såsom alla veta, alldeles för lågt. Enligt lagförslaget skulle nu dessa och övriga arbetslösa emellertid först in i produktionen, innan rätten till delaktighet av försäkringen för dem inträder. Sedan ha de att inom loppet av tre år erlägga avgifter under minst 52 veckor för att bli delaktiga av understödsrätten. Man kommer genom dessa bestämmelser fram till ett system, där många av de fattiga få erlägga avgifter år efter år men aldrig erhålla något understöd. Det finns ju så många exempel på riktigheten av detta mitt påstående, att det kan anses vara alldeles överflödigt att belysa förhållandet med att anföra några särskilda fall. Jag tar emellertid ett exempel. Jag fick härom dagen ett brev från en skogsarbetare, som skriver, att han år 1930 arbetat 18 veckor, år 1931 14 veckor och år 1932 16 veckor, och frågar: »Vad skall jag få för nytta av försäkringen?» Ja, jag låter den frågan gå till socialministern. Vad skulle denne skogsarbetare — och detta är ett ingalunda ensamstående fall — med den arbetstiden ha för nytta och få för fördel av ifrågavarande försäkring? Såvitt jag förstår, är det regeringens mening, att han ständigt skall få erlägga avgifter men att han aldrig skall erhålla något understöd.

Om jag nu tittar på socialministerns motivering för denna bestämmelse, finner jag, att han främst tagit sikte på att *stärka kassornas ekonomi* genom att utskryta dessa 52 veckor under försäkringstiden, liksom att han tagit sikte på att denna bestämmelse icke skall verka alltför lockande för personer, som inom en nära framtid hotas att bli arbetslösa, att ingå såsom medlemmar i kassan, utan verka i den riktningen, att medlemsstocken i kassan blir begränsad till den stabila delen av arbetarna.

Vid remiss av propositionen nr 209. (Forts.)

Ifrån samma utgångspunkter har regeringen också föreslagit en rad av utestängnings- och uteslutningsbestämmelser i lagförslaget. Det heter sålunda i § 7, att den skall uteslutas eller förbjudas inträde i kassan, »som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader haft ställning såsom självständig företagare utan att samtidigt mot avlöning användas till arbete för annans räkning». Vart kommer exempelvis en sådan bestämmelse att leda? Ja, vi kunna ju antaga, att här är en skradderiarbetare, en sömmerska, en skomakariarbetare eller dylik, som har anställning hos en firma och arbetar i dess lokaler. Så får han eller hon en vacker dag sluta med detta arbete men kan skaffa sig arbete i sitt eget hem med liknande eller annan sysselsättning. När sex månader ha gått, så är det emellertid slut med dessa möjligheter. Medlemmen går då till kassan, där vederbörande varit medlem under många år och där han alltid fullgjort alla sina skyldigheter under flera år men blir då meddelad, att han är utestängd på grund av att mera än fem månader ha förflutit, sedan arbetsanställningen slutade. Ännu mera tydligt blir ju detta, om vederbörande på egen hand lyckats skaffa sig en verkstad eller dylikt, som efter en liknande tidsperiod icke längre kan drivas. Går jag så till nästa bestämmelse, så finner jag, att »den, som under de senast förflutna tolv månaderna under längre tid än fem månader använts till arbete av make, föräldrar eller adoptant, barn eller adoptivbarn», drabbas av samma utestängningsbestämmelser.

Det är ju alldeles tydligt, att detta förslag, om det skulle upphöjas till lag, skulle komma att med uteslutning straffa många av dem, som, efter det de fått sluta en arbetsanställning, finge en tids sysselsättning hos någon anhörig eller försökte försörja sig genom att driva ett eget arbete men efter en tid misslyckades. Dessa skulle aldrig kunna erhålla understöd av arbetslöshetsförsäkringen, försåvitt de icke på nytt kunde få arbete mot avlöning och under den tid, som lagen föreskriver, erlade sina avgifter.

Undersöka vi sedan villkoren för den understödsberättigade att erhålla understöd, så stadgas bland annat, att en medlem av en kassa, som han kanske själv varit med om att bilda och där han alltid betalt sina avgifter, i stället för att erhålla understöd skall vara skyldig att antaga varje anvisat arbete. Läser man tolkningen av denna paragraf, så finner man, att som lämpligt arbete anses nästan överhuvud taget allt arbete utan hänsyn till förhållandet mellan vad medlemmen är berättigad att få i understöd från sin kassa och vad han kan få i avlöning för ifrågavarande arbete. Man stödes i denna uppfattning, om man läser de sakkunnigas tolkning, där det heter, att »visserligen skall arbetsförmedlingsanstalt alltid till ett arbete anvisa den arbetare, för vilken arbetet bäst lämpar sig, och resultatet härav lärer i de flesta fall bli, att exempelvis en kontorist erhåller anvisning å kontoristplatser och ett hembiträde å hembiträdesplatser. Skyldigheten att antaga varje anvisat arbete kvarstår dock orubbad.» Det kan sålunda mycket väl hända, om man nu håller sig till de yrkesgrupper, som sakkunniga själva ha utvalt, att en kontorist, då han får sluta en anställning, får det meddelandet från arbetsförmedlingsanstalten: ni får intet arbete i ert eget yrke utan ni blir hänvisad till en hembiträdesplats. Såvitt jag förstår, kan, såvitt den, som anställt kontoristen i fråga till hembiträde, godkänt, att han är lämplig till ifrågavarande plats, denne kontorist icke själv avvisa arbetet utan att förlora sitt understöd. Han blir tvingad att ta ett sådant arbete, oavsett sedan vad som betalas, om lönen nämligen anses stå i rimlig proportion till vad i arbetsorten brukar utbetalas för ifrågavarande arbete, vilket senare kanske också är ganska omtvistat, då sakkunniga på en annan plats åtminstone ge uttryck för den uppfattningen,

Vid remiss av propositionen nr 209. (Forts.)

att kassan har att anse såsom lämpligt arbete även sådant, som betalas med lägre lön än som i orten brukar utbetalas för det arbete medlemmen hänvisas till.

Såsom lämpligt arbete anses vidare vissa blockerade arbeten. Alla arbeten, där konflikt råder, som icke godkänts av arbetsdomstolen, skiljenämnd eller socialstyrelsen, skola anses såsom icke lovliga konflikter och skola alltså utgöra målet för det koncentrationsläger, till vilket den understödsberättigade medlemmen hänvisas av sin arbetslöshetsförsäkringskassa, då han söker arbetslöshetsunderstöd.

För vår del kunna vi under inga förhållanden vara med om att godkänna dylika renodlade Stripadirektiv. Vi äro dess bättre icke heller alldeles ensamma om vår uppfattning därvidlag. Av propositionen framgår, hurusom fackförbund haft invändningar att göra. Svenska byggnadsträarbetareförbundet anser det nämligen »vara uteslutet, att åt tillsyningsmyndigheten skulle givas befogenhet att förklara en konflikt vara av sådan beskaffenhet, att understödsberättigade medlemmar av erkänd arbetslöshetskassa icke skulle äga rätt att vägra mottaga arbete vid av konflikten berörd arbetsplats». Men departementschefen, herr Möller, anser, att till en dylik invändning ifrån fackförningsfolket har man ingen anledning att taga hänsyn. Han anser det »vara ett uppenbart samhällsintresse, att avtalsstridiga och» — som han säger — »rena okynneskonflikter ej skola behöva respekteras, utan att hänvisning av arbetskraft skall kunna ske till arbetsplats, där sådan konflikt pågår, med skyldighet för den hänvisade att antaga arbetet vid risk av förlust av varje understöd, vari ingå allmänna medel». Han säger vidare, »att avstängning från understöd skall vidtagas vid arbetsvägran i alla de fall, då en konflikt av arbetsdomstolen eller skiljenämnd förklarats strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal», och han säger, att i fråga därom råder det ingen som helst tvekan. Socialministern har emellertid fått svar från bland annat det fackförbunds styrelse, som jag nyss här omnämnde. Där är man icke så alldeles tvårsäker på den möllerska uppfattningen. Men för övrigt, herr socialminister, förhåller det sig icke på det sättet, när det utbryter en konflikt, att de, som ha varit arbetslösa kanhända inom ett helt annat yrke, äro en tredje part i fråga om sin ställning till konflikten. De skulle ju icke ha blivit anvisade något arbete, försävt icke konflikt hade utbrutit. De skola här bli anvisade till strejkbryteri arbete inom ett yrke, inom vilket de kanhända aldrig haft någon anställning. De böra dock betraktas såsom varande icke-part i denna sak. De böra betraktas såsom det i verkligheten är, nämligen såsom stående utanför konflikten i fråga. De åtgärder, som regeringen här är inne på att vidtaga med ifrågavarande personer, skulle göra dem till en bricka i arbetsköparens händer, till förmån för arbetsköparparten. En följd av detta skulle bli, att man så småningom skulle kunna avstänga alla arbetslösa från understöd, därför att de nekade att taga strejkbryteri arbete.

Lagförslaget, sådant det nu föreligger, herr talman, är en oerhörd förfuskning av hela den idé, som har legat och måste ligga till grund för arbetslöshetsförsäkringstanken. Vi kommunister äro *för* en arbetslöshetsförsäkring, men denna arbetslöshetsförsäkring måste ha till syfte att omfatta de arbetslösa, den måste ha till syfte att ge dessa hjälp, oavsett hur lång tid som har förflutit sedan de ha haft arbete, oavsett kön eller yrke, och den måste låta understöd utgå under hela den tid, som arbetslösheten varar.

Det är några synpunkter, herr talman, som vi såsom utestängda ifrån det utskott, som har att behandla ifrågavarande proposition och kommande motioner, ha velat anknäta vid denna remiss.

Vid remiss av propositionen nr 209. (Forts.)

Vidare anfördes ej. Kammaren beslöt överlämna ifrågavarande proposition jämte det i anledning av densamma inom kammaren avgivna yttrandet till särskilda utskottet.

Härefter föredrogos var för sig följande på bordet liggande propositioner; och hänvisades därvid

till särskilda utskottet propositionen, nr 210, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal; samt

till statsutskottet propositionen, nr 217, angående statsförvärv av Ostkustbanan och Uppsala—Gävle järnväg m. m.

Vidare föredrogos propositionen, nr 233, angående indragning av viss personal vid domänverket m. m.; och hänvisades densamma, i vad den avsåge punkterna 2, 3 och 4, till bankoutskottet och i övrigt till jordbruksutskottet.

Slutligen föredrogos övriga å bordet vilande propositioner; och överlämnades därvid

till jordbruksutskottet propositionen, nr 234, angående anslag till lantbruksstyrelsen m. m.;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 223, med förslag till lag med vissa bestämmelser om krigsdomstolar och rättegången därstädes;

till statsutskottet propositionerna:

nr 224, angående anslag till bestridande av kostnader för Svea hovrätt; och nr 225, angående anslag till bestridande av kostnader för krigsdomstolarnas verksamhet m. m.;

till konstitutionsutskottet propositionerna:

nr 226, med förslag till ändrad lydelse av § 20 regeringsformen; och nr 227, med förslag till ändrad lydelse av § 24 riksdagsordningen;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 236, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation;

till statsutskottet propositionen, nr 244, angående anslag till bestridande av kostnaderna för Sveriges deltagande i den internationella nedrustningskonferensen samt i en blivande ekonomisk världskonferens;

till särskilda utskottet propositionen, nr 245, angående statlig exportkreditgaranti;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 188, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin, m. m.;

till statsutskottet propositionerna:

nr 219, angående ändring av det i statsverkspropositionen framlagda förslaget om anslag till tullverket för budgetåret 1933/1934;

nr 220, om anstånd för Norrbottens läns landsting samt Gällivare och Jukkasjärvi kommuner ävensom Kiruna municipalsamhälle med återbetalning till kronan av erlagda utskylder; och

nr 229, angående reglering av viss Svenska Tändsticks Aktiebolagets stämpelskuld;

till bankoutskottet propositionerna:

nr 230, angående tilläggspension åt telefondirektören i Stockholm A. Lignell;

nr 231, angående vissa pensioner, att utgå av affärsdrivande verks medel;

nr 232, angående understöd åt efterlevande till vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 235, angående tilläggs pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 237, angående pension åt vissa i statens tjänst anställda personer;

nr 238, angående vissa bestämmelser i fråga om rätt till pension för chefen för stuteribrån hos lantbruksstyrelsen;

nr 239, angående pension åt förre överläraren vid tekniska skolan i Stockholm R. S. Enblom och lärarinnan vid samma skola Agnes Hörlin, född Nilsson;

nr 240, angående pension åt förre länsskolvaktaren J. D. Branting; och

nr 241, angående årligt understöd åt förre extra vaktkonstapeln J. A. Gustafsson;

till statsutskottet propositionen, nr 242, angående avstående av viss del av det allmänna arvsfonden tillfallna arvet efter komministern Carl Axel Herman Hallonlöf; samt

till bevillningsutskottet propositionen, nr 243, med förslag till vissa ändringar i gällande tulltaxa m. m.

§ 5.

Vidare föredrogos var för sig de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till särskilda utskottet motionen nr 462 av herr *Wikström m. fl.*; och

till behandling av lagutskott motionen nr 463 av herr *Wikström*.

§ 6.

Herr *Lindmans* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa spörsmål angående åtgärder till fortsatt stöd åt spannmålsodlingen, som nu föredrogs, bifölls av kammaren.

§ 7.

Härpå föredrogs herr *Andersons* i Norrköping likaledes på kammarens bord liggande anhållan att till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa spörsmål angående utredning i fråga om tillströmninngen till universitet och högskolor; och blev även denna anhållan av kammaren bifallen.

§ 8.

Vid härpå skedd föredragning av herr *Walléns* på bordet liggande anhållan att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa spörsmål angående av en utländsk kvinna i Sverige bedriven politisk agitation blev likaledes denna framställning av kammaren bifallen.

§ 9.

Slutligen föredrogos, men bordlades åter första lagutskottets utlåtanden nr 27—29 och andra lagutskottets utlåtanden nr 21—23.

§ 10.

Ordet lämnades nu på begäran till herr **Lindman**, som anförde: Herr talman! Jag ber att få hemställa, att för de å föredragningslistan upptagna propositionerna, nr 209, med förslag till förordning om erkända arbetslöshetskassor m. m., nr 210, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 8 april 1927 (nr 77) om försäkringsavtal samt nr 245 angående statlig exportkreditgaranti, måtte beviljas en förlängd motionstid av 10 dagar utöver den ordinarie motionstiden.

Vidare yttrade

Herr **Wiklund**: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att motions-tiden i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 236, med förslag till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 12 maj 1917 (nr 189) om expropriation, måtte utsträckas till det plenum, som infaller närmast efter 20 dagar efter propositionens avlämnande. Första kammaren har redan för sin del fattat enahanda beslut.

De av herr Lindman och herr Wiklund framställda förslagen biföllos.

§ 11.

Interpellation. Härefter erhöles ordet av herr **Lindman**, som yttrade: Herr talman! Den i Göteborg utkommande kommunistiska arbetartidningens nummer för fredagen den 17 innevarande mars innehöll ett upprop, däri bl. a. förekom följande: »Göteborgs 55,000 arbetare är en makt att räkna med. Den dag de vill, jagas strejkbrytarslöddret bort. I Ådalen visade arbetarna vad en enad arbetarklass förmår. Där rensades hela distriktet från strejkbrytare och deras försvarare, militär och polis. — — Vi mana er därför till hård och hänsynslös kamp mot strejkbryteriet! Jaga strejkbrytarna från Göteborg!»

Justitieministerns ombud i staden belade tidningsnumret med kvarstad på grund av denna uppmaning att vidtaga aggressiva åtgärder för att avlägsna arbetsvilligt sjöfolk från Göteborg. Det väckte allmän undran att justitieministern omedelbart efter det kvarstaden blivit honom bekant telegrafiskt förordnade om dess hävande. Man kunde icke värja sig för den tanken, att detta steg skulle uppmuntra till ytterlighetsåtgärder från de elements sida, som enligt vad som är allmänt bekant utnyttja alla förekommande anledningar att ställa till oroligheter. Denna farhåga visade sig snart vara alltför väl grundad. Tidningspressen har under onsdagen och torsdagen innehållit utförliga meddelanden om brutala våldsdåd mot sjömän, som begagnat sig av sin lagliga rätt att försörja sig genom arbete i stället för att anlita det allmännas understöd. Dessa våldsdåd ha framkallat den allvarligaste oro hos vårt lands laglydiga befolkning inom alla samhällsklasser. Man frågar sig, huru länge den organiserade verksamheten för anstiftande av oroligheter ännu skall få fortgå utan att effektiva mått och steg från statsmakternas sida vidtagas däremot. Man undrar ock huruvida det inträffade skall föranleda regeringen att i den nu aktuella situationen tillse att övergrepp av denna art hädanefter förhindras och att de arbetande skyddas i sin för landets näringsliv oumbärliga verksamhet. Jag ber därför få till hans excellens statsministern rikta följande frågor:

1) Ämnar regeringen med alla till buds stående lagliga medel upprätthålla ordning och rättssäkerhet i den föreliggande konfliktsituationen?

2) Ämnar regeringen hädanefter energiskt inskrida mot de uppmaningar till våld, som visat sig leda till så ödesdigra följder?

Interpellation. (Forts.)

3) Anser regeringen nu gällande lagstiftning giva tillräcklig möjlighet att med straff åtkomma de verkliga ansvariga, ledarna för de organisationer, som arbeta för framkallande av våldsdåd?

Herr *Petersson* i Lerbäcksbym, *Ossbahr*, *Olsson* i Staxäng, *Gustafsson* i Välsnäs och *Christiernsson* förklarade sig instämma häruti.

Härefter anförde:

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! Det kan vara lämpligt, att det ges ett omedelbart svar på de frågor, som från herr *Lindmans* sida ha riktats till mig, men innan detta sker, får jag kanske hemställa, att kammaren måtte medgiva, att interpellationen får framställas.

På herr talmannens därå givna proposition beslöt kammaren nu bifalla herr *Lindmans* förevarande anhållan att få framställa spörsmål till hans excellens herr statsministern.

Härpå yttrade:

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! Jag är för min del övertygad om att det icke finnes många i detta land, som icke äro beredda att utan någon tvekan på det allvarligaste fördöma våldsdådet nere i Göteborg. Handlingen vittnar icke endast om oförnuft och brist på disciplin utan är också ett utslag av en råhet, som man måste beklaga men som man också måste beteckna som upprörande.

Det är en gammal erfarenhet, att utrustande av logementsfartyg för strejk-brytare verkar i hög grad utmanande. Sedan medlingsförsöken i den nu pågående sjömanskonflikten misslyckats, ansåg jag mig också böra till arbetsgivareparten framföra en varning i denna sak. Jag hänvisade till tidigare erfarenheter och framhöll risken av att genom ett sådant utrustande framkalla en onödig tillspetsning av den konflikt, som då syntes oundviklig. Jag har ansett mig böra meddela kammaren detta.

Naturligtvis har den av arbetsgivarna vidtagna åtgärden icke någon som helst inverkan på mitt omdöme om vad som nu skett i Göteborg. Vad där har skett, kan icke försvaras och får icke försvaras. Jag konstaterar också till min glädje — icke alls med någon överraskning, ty det är endast vad jag väntat mig — att man från fackorganisationernas sida också har enstämmigt fördömt, vad de strejkande arbetarna här hava företagit sig. Det är också min förvissning, att denna nya påminnelse om tillvaron inom fackorganisationerna utav element av detta slag skall föranleda vederbörande ledningar att hänsynslöst fullfölja utrensningen ur fackföreningarna av dessa i regel kommunistiska element, som genom sitt uppträdande endast kompromettera den svenska fackföreningsrörelsen.

Beträffande de frågor, som riktats till mig av herr *Lindman*, tror jag mig kunna i samtliga punkter giva ett ja till svar. Naturligtvis ämnar regeringen med alla till buds stående lagliga medel se till, att ordning och rätts-säkerhet upprätthållas. Det tillkommer den lokala ordningsmakten, nu närmast i Göteborg, att se till, att rättssäkerheten skyddas; och skulle det i det fallet behövas något stöd från regeringens sida åt vederbörande lokala myndighet, så skall det icke komma att saknas. När jag deklarerar detta, är det endast ett understrykande av vad jag städse vid andra tillfällen framhållit. Ordningen måste upprätthållas, och de element inom samhället, som icke vilja finna sig i en sammanlevnad under laga former, få stå risken, om de bryta ordningen.

*Svar å
interpellation.*

Svar å interpellation. (Forts.)

Herr Lindman frågade: »Ämnar regeringen hädanefter energiskt inskrida mot de uppmaningar till våld, som visat sig leda till så ödesdigra följder?» I den mån dessa uppmaningar stå i strid mot gällande lag, är det självklart, att regeringen skall se till, att lagens föreskrifter efterföljas och att lagen respekteras. Jag kan dock icke ge något löfte om att man, där tydligen uppmaningarna icke kunna åtkommas av lagstiftningen och där de uppenbarligen icke innehålla någon uppfordran till brottsliga handlingar, ändå skall inskrida. När interpellanten omnämner det fall nere i Göteborg, då justitieministerns ombud hade beslagtagit en skrift och detta beslag sedermera ogiltades av justitieministern, vill jag gärna här tillkännagiva, att jag, när justitieministern konfererade med mig i saken, måste, efter att ha tagit del av det upprop, som föranlett beslagtagandet, utan någon tvekan säga, att detta icke innehöll sådan uppmaning, som kunde föranleda beslag eller, därest numret åtalades, kunde föranleda en fällande dom.

När herr Lindman vidare frågar, om regeringen anser den nuvarande lagstiftningen giva tillräcklig möjlighet att med straff åtkomma de verkligen ansvariga, ledarna för de organisationer, som arbeta för framkallande av våldsdåd, kan jag upprepa, vad jag tidigare sagt vid behandlingen av motioner från högerhåll rörande särskild lagstiftning mot kommunisterna, att jag icke kan finna annat, än att nuvarande lagar lämna tillräckliga möjligheter att komma åt varje brottslig verksamhet av detta slag.

Herr Lindman: Herr talman! Jag ber att få uttala min tacksamhet till hans excellens statsministern för att han velat så omedelbart besvara den interpellation, jag framställt.

Att denna interpellation framkommit, beror uteslutande därpå, att man börjat tycka, att det går något för långt med dessa upprepade övergrepp och våldsdåd, som begås och som vi fått bevittna särskilt under de senaste två åren, sträckande sig från tiden för Adalshändelserna och över förra sommarens uppträden i Klemensnäs och Sandarna m. fl. fram till händelserna i Landskrona, Göteborg och på någon mera plats för att så att säga kulminera i vad som nyligen hänt i Göteborg.

Att hans excellens statsministern i sitt svar förklarade, att han fördömer det, var endast vad jag väntat av honom, att han skulle göra. Han säger å andra sidan, att de åtgärder, som vidtagas, icke få verka utmanande. Men min uppfattning i den delen är den, att olika medborgare i vårt land ha rätt att kräva skydd för utförande av sitt arbete. Det är alldeles klart, att den uppfattning, som herr statsministern här uttalat, skiljer sig från min uppfattning. Jag menar nämligen, att man har rättighet att begära skydd för den, som vill arbeta. Detta förefaller mig särskilt angeläget att begära i en tid, då arbetslöshet råder i sådan oerhörd utsträckning, som nu är fallet, och när från regeringens sida stora propositioner framkomma om de arbetslösas understödande. Jag skall i detta sammanhang icke inblanda själva strejken och dess orimliga karaktär, då den icke ens understöddes av fackföreningarna utan dessa, som herr statsministern uttalat, skola hänsynslöst fullfölja utrensningen av dessa element. Det är dock något orimligt, herr talman, att vi skola bevilja stora belopp till arbetslöshetens bekämpande samtidigt som de organisationer, vilka det här är fråga om, lyckas igångsätta en sådan strejk under en tid, då särskilt den näringsgren, i vilken de ha sin verksamhet, lider svårt betryck och då landet är hårt tryckt av svåra ekonomiska förhållanden.

Herr statsministern sade, att han i samtliga punkter ville giva ett ja till svar. Han framhöll beträffande den första av de av mig framställda frågorna, att ordningsmakten i Göteborg naturligtvis skall med all kraft ägna sin

Svar å interpellation. (Forts.)

uppmärksamhet åt att upprätthålla ordningen, och det ha vi sett i tidningarna, att ordningsmakten där också gjort. Men det är också på det sätt, herr talman, att vad som har inträffat i Göteborg, det kan även inträffa på många andra ställen. Jag förstår dock svaret, och jag hälsar med tillfredsställelse, att statsministern — naturligtvis — anser, att allt skall göras för att nedslå sådana oordningar och förhindra sådana våldsdåd, som här ha förekommit.

Beträffande den andra punkten, i vilken jag frågade, om regeringen ämnade hädanefter energiskt inskrida mot de uppmaningar till våld, som visat sig leda till så ödesdigra följder, var det att förmoda, att svaret skulle bliva det, som det blev. Men jag skulle dock vilja säga, att enligt min uppfattning kan man i en situation som denna från justitieministerns sida icke vara nog varsam med att vidtaga en sådan åtgärd, som han vidtog i det omnämnda fallet beträffande uppropet. Man kan naturligtvis tvista om huruvida justitieministern skall ingripa eller icke ingripa. Jag har ju icke någon rättighet att uttalat annat än min egen uppfattning om att ett sådant ingripande hade bort ske, och det är klart, att justitieministern, som i det fallet har full anslutning av statsministern, kan uttala, att ordalagen voro sådana, att de icke ovillkorligen påkallade ett bibehållande av det beslag, som var gjort. Men alldeles otvivelaktigt är, att den åtgärd, som justitieministern företog genom att omedelbart telegrafiskt annullera det beslag, som hade blivit vidtaget av hans ombud i Göteborg, har kunnat bidra till vad som sedermera inträffat, då t. ex. på de standar, som buros, funnos inskriptioner, hämtade ur detta samma upp-rop. När jag läser det upprop, som förekom i ifrågavarande tidning, kan jag omöjligt finna annat, än att jag för min del åtminstone skulle underlåtit att vidtaga den åtgärd, som justitieministern vidtog. När man nu ser, att detta har sådana följder, är det givet, att uppmärksamheten måste skärpas och att man måste gå fram med *alla* de möjligheter, som tryckfrihetsförordningen ställer till justitieministerns förfogande, särskilt då här befaras att sådana händelser, som vi alla beklaga, kunna komma att upprepas.

Jag kommer så över till den tredje av de i interpellationen framställda frågorna, nämligen om regeringen anser nu gällande lagstiftning giva tillräcklig möjlighet att med straff åtkomma de verkligen ansvariga, ledarna för de organisationer, som arbeta för framkallande av våldsdåd. Där erhöi jag av hans excellens statsministern det svaret, att han redan besvarat den frågan med ja och att han menade, att de nuvarande lagarna giva de möjligheter, som regeringen anser vara erforderliga i föreliggande fall. Herr talman! Är det icke en bedrövlig sak i alla fall, att vi i vår tid skola ha det ställt på det sättet, att man här griper en och annan, som begår ett brott efter att ha blivit uppgiterad av tidningar och efter påtryckning från sin organisation — han blir kanske tagen av polisen eller kanske polisen icke lyckas få honom fast, kanske har han varit med men blir icke fast, och då kan icke lagen komma åt honom — men att man samtidigt tolererar, att de, som verkligen stå som ansvariga ledare för en sådan organisation, som stå bakom hela denna nu utbrutna strejk och säkerligen också stå bakom de vidtagna våldsåtgärderna, icke kunna åtkommas. Det är enligt min uppfattning en brist, en lucka i lagstiftningen. Jag har uttalat det tidigare, och jag kan icke annat än upprepa det i dag.

Här står t. ex. i dag i tidningen Social-Demokraten under rubriken »Sillénpressens hetspropaganda bar frukt»: »Upprädnerna i Göteborg ha föregåtts av en hetspropaganda av Sillénpressen, vilken nu visat sig bära frukt. I publicerade upprop uppmanas besättningarna att omedelbart gå i land från fartygen och att 'rensa fartygen från strejkbrytare'.» Det klandras sålunda här. Det heter vidare: »Man har även uppmanat sjömännen att ej respektera sjudags-

Svar å interpellation. (Forts.)
uppsägningen. Då denna är föreskriven i lag, göra sjömännen varken sig själva eller organisationen någon tjänst genom att följa Sillénparollen.» Det är regeringsorganets uttalande om denna sak, det är, vad man finner där.

Men jag återkommer ännu en gång till de nyss nämnda åtgärderna. Den regering, som nu sitter, kan, om den vill, åstadkomma någonting för att just verka i den riktning, som jag här antytt, nämligen att genom lagstiftningsåtgärder komma åt dem, som äro verkligt ansvariga, som ofta sitta i skjul och gömma sig undan samt driva fram andra. Den kan göra det, därför att den vet, att den för sådana åtgärder säkerligen skulle få stöd från annat håll, nämligen från de vidaste borgerliga kretsar.

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! Det är endast ett par saker, som jag önskar ytterligare beröra, då icke någon tvekan eller missförstånd bör råda.

Herr Lindman fällde ett egendomligt yttrande, att det skulle råda mellan honom och mig någon oöverensstämmelse i fråga om kravet på rättsskydd. När jag talade om utrustningen av logementsfartyg för strejkbrytare, understök jag uttryckligen, att även om en sådan handling kan betraktas som utmanande, kan den icke ha någon inverkan på mitt bedömande av vad som skett i Göteborg, och jag tillade, som jag tycker, med tillräckligt otvetydiga ord, att man icke får underlåta att upprätthålla ordningen.

I fråga om justitieministerns åtgärd att telegrafiskt lämna sitt besked till ombudet i Göteborg, bör det kanske meddelas, att vad där skett är vad som alltid sker, när ett beslag äger rum och detta anmäles till justitieministern. Då fattar justitieministern alltid omedelbart sitt beslut och meddelar det till sitt ombud. Det är alltså icke någon osedvanlig utväg, som i detta fall har anlåtats. Jag förstår egentligen icke vad herr Lindman menar med sitt tal om följderna. Genom behandlingen av detta beslagsärende har icke företagits någon åtgärd, som hindrar ett ingripande, om det på annat sätt förekommer någonting, som kan ge anledning därtill.

Vad herr Lindman till sist sade, måste jag besvara med att, för att använda ungefär hans egen formulering, denna regering icke kan framlägga några förslag, som allvarligt förgripa sig på folkfriheter, som den svenska demokratien tillkämpat sig och håller för värdefulla. Den nuvarande lagstiftningen lämnar tillräckliga medel att åtkomma brottsliga handlingar. Vi skulle endast göra saken värre, om vi av enstaka handlingar som denna låte förleda oss till att införa i vår lagstiftning undantagsbestämmelser, som säkerligen icke skulle leda till det av herr Lindman önskade målet utan snarare ge luft under vingarna åt sådana rörelser, som herr Lindman likaväl som jag vill bekämpa.

Herr **Flyg**: Herr talman! Jag är icke beredd att i denna debatt uttala mig om den konflikt, som pågår och som är utgångspunkten för herr Lindmans interpellation, annat än i så måtto, att mina sympatier äro helt på de kämpande och stridande sjömannens sida i den ur deras utgångspunkter mycket berättigade kampen.

Varför jag emellertid begärde ordet, var för att avgiva en deklaration i den speciella fråga, varom interpellationen rört sig. Jag har tidigare i kammaren haft tillfälle att uttala min uppfattning om strejkbryteriet som sådant och även om nödvändigheten för arbetarklassen i dess helhet att vara medveten om strejkbryteriets stora betydelse och fara i närvarande situation, framför allt med hänsyn till de skärpta motsättningarna på det ekonomiska området. Jag vill i dag endast säga, att jag har den uppfattningen, att denna ståndpunkt är riktig, riktigare nu än tidigare, och att det gäller att inom

Svar å interpellation. (Forts.)

arbetarleden på allvar överlägga, hur och på vilket sätt motståndet mot strejkbryteriet, kampen mot denna företeelse bör föras.

Går jag då till den situation, som nu inträffat, vill jag säga, att detta fall är ett bevis på, hur det icke bör ske. Det finnes endast en part, som kan hava något intresse av en handling sådan som den, vilken utspelats nere i Göteborg. Om framställningarna i pressen i det avseendet äro riktiga, så är det den eventuellt befintliga — ja jag tar bort detta »eventuellt befintliga» — jag menar den i vardande varande fascistiska rörelsen här i landet, som av dylika handlingar får utomordentligt tacksamma och goda motiv. Man kan ifrågasätta, huruvida icke de dirigerande drivkrafterna bakom dessa åtgärder, bakom den handling, som här skett, äro att söka i realiteten icke inom arbetarnas leder utan i stället hava sin kontakt och sina rötter på ett helt annat håll. I varje fall vill jag hava sagt, att gärningen som sådan talar för, att så kan vara fallet.

Statsministern yttrade, att han hoppades, att fackföreningsrörelsen skulle gå till en utrensning ur fackföreningarna av dessa »i regel kommunistiska element». Jag vill säga, att jag för mitt vidkommande bestrider rätt för dem, som det här gäller, att kalla sitt handlande kommunistiskt. Detta kan givetvis bestridas från vederbörande, och det blir givetvis en diskussionsfråga mellan mig, å ena sidan i detta fall, och dem på den andra sidan. Men med anledning av detta statsministerns yttrande skulle jag vilja hava sagt, att man vid en utrensning ur fackföreningsrörelsen av vad man här kallar kommunistiska element bör se upp med, att denna utrensning icke går ut, överhuvud taget, över all den opposition, som inom dessa fackföreningar finnes. Ty då kanske man skulle skapa i detta land en sidoordnad, en rebellerande rörelse. Man skulle kanske skapa en jordmån, kanske trupper för detta så kallade R. F. O.-system, som sannerligen icke skulle gagna vare sig fackföreningsrörelsen eller det gemensamma intresset, som jag tror, att arbetarrörelsen har på detta område.

Jag har velat med dessa ord, herr talman, deklarerera, att jag för mitt vidkommande — och jag tror mig i det fallet tala icke bara på min grupps vägnar utan även på partiets vägnar — måste säga, att vi kunna icke solidarisera oss med handlingar och stridsmetoder av den art, som här förekommit och som äro gagnande för fascismen och strömningar i dylik riktning. Vi taga bestämt avstånd från dem. Men jag vill också uttala den bestämda meningen, att man i sitt dömande betänker, att det gäller sjöfolket, och att man bör taga hänsyn till denna arbetargrupps utgångspunkter och deras möjligheter att se på problemet och icke bedöma det från några andra utgångspunkter.

Vidare och för det tredje vill jag säga, att vi hava att draga lärdomar av vad här skett och icke gå till åtgärder sådana som kanske herr Lindman åsyftade och som sannerligen icke skulle gagna vare sig hans intressen — det vill jag säga honom — eller den svenska arbetarklassens och fackföreningsrörelsens intressen i denna fråga.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Jag skall icke ingå på den föreliggande arbetskonflikten i Göteborg eller dylikt. Men den inverkar indirekt på vårt ställningstagande. Det är skäl, att vi från vår sida, med stor uppmärksamhet, följa, hur dylika frågor komma att utveckla sig.

Jag vill erinra om att för åtskilliga år sedan i kammaren förekom en diskussion om jordbrukets avtalsfråga med dess arbetare. Då framhölls på den ena sidan, att kollektivavtalet ansågs icke vara så lämpligt, och från den andra sidan ansågs det, att jordbruket borde kunna använda kollektivavtalet och att detta vore framtidens avtalsform. Då framställde jag för herrarna

Svar å interpellation. (Forts.)
 ett par problem, hur det egentligen skulle komma att ställa sig. Ty så fort man hade fackföreningar på ömse håll, arbetsgivarföreningar och arbetarfackföreningar, så kunde det naturligtvis uppstå konflikter, liksom nu skett inom sjöfarten. Då det är liksom ett axiom från fackföreningarnas sida, att vid ett företag, som förklaras i blockad, där skall allt arbete läggas ner, det skall stå stilla och vara dött under den tid, blockaden varar, så sporde jag, huruledes man tänkte sig, att vid en dylik eventualitet på jordbrukets område detta skulle kunna uppehållas, eller på vad sätt man ville lösa detta problem vad jordbruket beträffade. Jag fick aldrig något svar på denna fråga.

Inom jordbruket är det icke som med fartygen: de kunna naturligtvis ligga stilla, även om det är till stor skada; men ett jordbruk med dess levande inventarier kan icke slå igen på några månader, utan det måste hållas i gång. Det är klart, att med den syn på saken, som jag har, kan jag aldrig godkänna den åskådningen, att i och med att blockad är förklarad, får icke något arbete utföras på den plats, där blockaden är förklarad. Vare sig man direkt eller indirekt stödjer en dylik sats, kommer den i absolut motsats mot den åskådning, som vi jordbrukare äro alldeles absolut tvungna att hålla fast vid. Om därtill kommer, att nävrätten skall göra sig så bred, som den ostridigt har gjort, och ingenting göres i förebyggande syfte, då ser det verkligen betänkligt ut för jordbruket, om kollektivavtalet skulle vara det normerande för hela vårt svenska jordbruk. Därför hoppas jag, att det aldrig måtte gå den vägen.

Häruti instämde herr *Westman*.

Herr Lithander: Herr talman! Hans excellens herr statsministern började sitt anförande med att förklara, att han för sin del ansett, att det ligger en viss provokation, någonting utmanande i logementsfartyg. Såvitt jag vet, har det i detta fall icke gällt något logementsfartyg, utan det har gällt ett fartyg i själva hamnen, där en strejk ägde rum och där de, som hade ansvaret för att till utlandet försålda varor, som skänka arbete åt svenska arbetare, få komma i väg, vidtagit åtgärder härför. Det är alltså en fullt legitim verksamhet, som ägt rum och som på detta upprörande sätt förfördelats och hindrats.

Jag instämmer fullt och helt med amiral Lindman, som givit uttryck åt den uppfattningen, att det ligger i regeringens hand och att regeringen har möjlighet att på dessa områden åstadkomma resultat, som vore till gagn för samhället därför att om regeringen lägger fram förslag i sådant avseende, har den alla samhällsbevarande ledamöter inom riksdagen på sin sida.

Herr statsministern sade, att han vore med om att rensa ut ur fackföreningarna de kommunistiska element, som komprometterade fackföreningsrörelsen. Jag tror, att det skulle vara till mycket stort gagn, om hans excellens och regeringen ville även under tiden mellan riksdagarna, särskilt när man går till att få en sammansättning av den riksdag, som skall behandla dessa frågor, se till, att gränslinjerna där dragas upp litet skarpare. Det heter här, att den ena delen av det kommunistiska partiet har det direkta ansvaret för vad som hänt och skett där nere i Göteborg. Trots den förklaring, som lämnats, kan jag icke se annat än att det är så mycken samhörighet kommunistpartierna emellan, att det vore önskvärt, om regeringen på denna punkt gäve klara och tydliga signaler. Man kunde då komma fram till en sammansättning av riksdagen, som möjliggjorde, att man kunde få rättelse och ändring i dessa hänseenden.

Hans excellens förklarade sig icke vilja ingripa, där uppmaningarna äro oätkomliga av lagen och icke innefatta uppmaning till brott; och han fortsatte, att de nuvarande lagarna lämnade möjligheter att träffa förekommande över-

Svar å interpellation. (Forts.)

grepp. Med tanke på vad som hänt tidigare och nu kan jag dock icke annat än giva uttryck åt den meningen, att det felas mycket i möjligheterna. Jag skulle också vilja säga, att det beror nog ganska mycket på tillämpningen av de möjligheter, som finnas. Ty på många områden i landet har man dock den bestämda känslan av att här råder ett osäkerhets- och rättslöshetstillstånd, som icke är förenligt med vad som är riktigt och rätt i ett lagbundet samhälle. Antingen räcka icke lagarna till, eller också räcker icke tillämpningen till. Jag tänker nog, att det kan giva regeringen anledning att tänka rätt så mycket på båda dessa problem.

Hans excellens sade på tal om den återkallade kvarstaden i Göteborg, att det som skedde, när justitieministern telegrafiskt återkallade densamma, var vad som alltid sker. Nej, Ers excellens, det skedde icke vad som alltid sker! Ty det händer dess bättre, att en justitieminister, som finner en uppmaning av denna art klandervärd, icke återkallar kvarstaden utan låter den bestå. Det är enligt mängas mening här i landet vad justitieministern här skulle hava gjort.

Så sade hans excellens i sitt sista anförande här, att intet förslag, som förgriper sig på folkfriheten, ville han vara med om. Men när den så kallade folkfriheten tar sig sådana uttryck, som skett nu där nere i Göteborg och som tidigare skett på olika ställen i landet, då är det något fel med folkfriheten. Då är det icke en dag för tidigt, att man griper in och hindrar vad man kallar folkfrihet men som rätteligen bör gå under helt andra namn: det är självsvald och övervald och motsatsen till frihet, som där framträder.

Jag tror, att i samma ögonblick, som regeringen gör ansträngningar för att bereda arbete — under våldsamma angrepp på det svenska folkets kapitaltillgångar och möjligheter att anskaffa medel — skulle detta strävande kompletteras i avsevärd grad, om regeringen ginge in för att sörja för arbetsfred och arbetsro i landet.

Herr Lindman: Herr talman! Med anledning av hans excellens herr statsministerns senaste anförande vill jag säga, att jag tror också, att jag möjligen oriktigt återgav hans uttryck i vad det gällde arbetsgivarnas åtgärder. Jag märkte det själv sedan, fastän jag icke kom att rätta det.

Beträffande de beslag, som göras, säger statsministern, att när det sker, fattas ett beslut genast och meddelas vederbörande. Jag vill dock påpeka, att någon laglig nödvändighet att omedelbart fatta ett sådant beslut icke föreligger. Tryckfrihetslagen uttalar sig icke på det sättet. Jag menar, att i detta fall var det uppseendeväckande, att man ögonblickligen, telegrafiskt, kunde göra detta i denna spända situation. Ty det skulle kunna hava en viss inverkan, rent psykologiskt, menar jag. Även om justitieministern hade en sådan uppfattning som han hade, var det oklokt av honom att inskrida på det sätt han gjorde. Emellertid skall jag icke uttala mig vidare om den saken. Jag har gjort det i mitt första anförande.

Jag kommer så till vad som rör den tredje och sista punkten i interpellationen, nämligen då statsministern säger, att denna regering icke kan företaga åtgärder, som förgripa sig på folkfriheten. Vidare talar han om, att det vore värre att vidtaga sådana åtgärder och att det skulle medföra mer skada. Jag vill framhålla, herr talman, att det finnes anstiftelser och förberedelser, som icke med nuvarande lagstiftning kunna åtkommas. Det är sådant man här syftat på. Jag vill vidare framhålla, att när hans excellens säger, att det skulle vara att förgripa sig på folkfriheten, att det skulle strida mot demokratiens väsen, om man vidtog sådana åtgärder, som jag i min interpellation talat om i sista punkten, är detta ett tal, som jag icke kan för-

Svar å interpellation. (Forts.)
stå. Ty jag har alltid trott, att demokrati skulle vila på rätt och ordning framför allt annat. Om icke demokratien har sin fasta ankargrund i detta och är beredd att gå emot sådana åtgärder, att *kraftigt* gå emot dem och att söka skaffa sig det skydd, som demokratien kan få mot dem, som stå i spetsen för och leda sådana oordningar, som här ha förekommit, ja, då menar jag, att då svävar verkligen demokratien i fara. Då kommer det att resa sig en storm mot dem, som försvara den på det sättet. Det är icke till ett verkligt demokratiskt statsskicks nytta. Det gäller nämligen enligt demokratisk uppfattning, såvitt jag har förstått det, att ovillkorligt och obönhörligt skydda friheten mot brottsliga element. Det är just vad jag med min interpellation åsyftat, att man genom lagstiftning skall söka åstadkomma.

Herr Hamrin: Herr talman! I likhet med interpellanten ber jag att få uttala min stora tillfredsställelse över det bestämda svar, som regeringschefen lämnat på de framställda frågorna, i vad de beröra regeringens ställning till de inträffade händelserna. Jag delar också statsministerns uppfattning därom, att några åtgärder icke böra vidtagas eller förberedas, som sätta folkfriheten i fara. Men herr statsminister, det är icke nog med ett sådant uttalande.

Den siste talaren var inne på frågan, vilka åtgärder man kan och bör vidtaga eller vilka åtgärder man kan underlåta att vidtaga varigenom folkfriheten sättes i fara.

Man behöver icke se långt ut igenom fönstret i dessa tider för att se, att folkfriheten sättes i fara just genom att man icke vidtar tillräckliga åtgärder emot sådana företeelser, som vi sett i vårt land under de sista åren. Det är sådana företeelser, som i dessa tider utgöra den största faran för både folkfriheten och demokratien och som fylla en ärlig demokrat med snart sagt förtrytan och ängslan. Och det fordras icke blott ett avståndstagande vid varje sådant tillfälle, då dylika händelser utspelas, utan det fordras en annan anda och mentalitet hos dem inom samhället, som stå i nära förbindelse med de grupper, vilka ge uttryck åt sina känslor på sådant sätt, som skedde i går i Göteborg och som skedde för två år sedan uppe i Norrland. Då jag var en av dem, som fick bära förebräelserna för regeringsmaktens ingripande och myndigheternas uppträdande vid sistnämnda tillfälle, kan jag icke, herr talman, underlåta att nu erinra om vilka som då voro försvarare och urskuldare av det brottsliga förfarandet och angripare av myndigheterna och regeringen. Det är denna anda, mina damer och herrar, som måste bort ur den svenska arbetarrörelsen, om man skall kunna vänta sig något bättre sakernas tillstånd. Den svenska arbetarrörelsen har framstående ledare, som vi säkert alla se upp till med den största respekt och aktning, och som här naturligtvis hava ett synnerligen svårt värv sig ålagt. Men jag vill säga, att det går icke att vid sådana tillfällen som detta blott uppträda och taga avstånd och tala om att vidtaga åtgärder o. s. v., utan det måste bli ett systematiskt arbete för att ändra andan inom den svenska fackföreningsrörelsen beträffande konflikter av dylika slag. Det är denna mentalitet, denna inställning, som måste ändras, därest vi skola slippa se sådana händelser som dessa upprepas.

Jag slutar, herr talman, med vad jag började, nämligen att det är med största beklämning och ängslan, som man läser om sådana tilldragelser som den i Göteborg. De utgöra nämligen ett ständigt hot över vår folkfrihet, över det demokratiska styrelsesättet, över det nuvarande systemet, där folkviljan gör sig hörd. Och det hotet, herr statsminister, kommer visst icke endast från kommunistiskt vänsterhåll, utan det kommer lika mycket från den andra sidan. Och det skall icke någon här i landet tro, att icke händelserna ute i

Svar å interpellation. (Forts.)

världen och de här ifrågavarande händelserna öva inflytande på känslöstämningar och sinnesförfattning även hos vårt lugna folk. Dess sinnesförfattning kan kasta om mycket hastigare, än någon av oss anar. Det är en tillräckligt skrämmande bild vi se framför oss och som visar, att två tredjedelar av Europas folk för närvarande lever utan folkfrihet, utan självstyrelse, utan tryckfrihet och yttrandefrihet, och blott en tredjedel, varibland Sveriges folk befinner sig, lever inom ramen av ett system, som vi kunna kalla för folkfrihet och folkvälde. Det är det dyrbaraste värde vi ha inom vårt land. Låt oss skydda det, men icke med klemighet och icke med en undfallenhet, som bara tar sig uttryck i ord. Viljan att värna dessa skatter måste taga sig uttryck jämväl i handling.

Herr **Johanson** i Stockholm: Herr talman! Jag tror, att det är lämpligt, att det i detta sammanhang också säges några ord från fackföreningsrörelsens sida.

Jag vill på det allra bestämdaste bestrida, att vad som i dessa dagar har inträffat i Göteborg, liksom de händelser, som inträffade under fjolåret, på något sätt kunna anses vara representativa för den anda, som behärskar fackföreningsrörelsen. Jag kan i egenskap av företrädare för landsorganisationen i Sverige med den allra största bestämdhet förklara, att landsorganisationen tar bestämt avstånd från sådana händelser. Landsorganisationen kommer icke att på något sätt försvara varken det, som nu hänt i Göteborg, eller vad som under fjolåret inträffade i vissa delar av Norrland. Jag gör detta uttalande i medvetande om att denna rörelse är fullt på det klara med, att sådana händelser endast kunna vara till skada för den själv. Jag gör det också därför, att det enligt min uppfattning är upprörande, att så grovt övervåld skall kunna försiggå i vårt land, i vilket sammanhang det än sker.

Men när ni nu bedöma en stor organisation, en stor folkrörelse, som i denna stund omfattar över 700,000 medlemmar — landsorganisationen räknar bara den 640,000 medlemmar — så är det klart, att det är mycket svårt för en så stor folkrörelse att frigöra sig från möjligheten, att den ibland blir hemsökt av marodörer och provokatörer. Vad som har inträffat i Göteborg i dessa dagar och det som inträffade på vissa platser i Norrland under fjolåret har varit medveten provokation av ett politiskt parti, som försöker göra sig till förmyndare för fackföreningsrörelsen, då fackliga konflikter utbryta. Det säger sig självt, att detta förhållande kommer fackföreningsrörelsen icke att finna sig i, och den har säkerligen även förmåga att avskudda sig dessa parasiter.

Jag tror emellertid, att det är anledning att hålla huvudet kallt vid sådana händelser som de nu timade. Jag tror, att det är kloka och förståndiga ord, som sägas i en stor borgerlig tidning, som i dag varnar för att göra politik av det inträffade. Det är också så, att polisen, som har att beivra brottslighet, har snabbt ingripit, och domstolarna komma utan tvivel att icke lägga fingrarna emellan. Man kan endast beklaga dem, som här bliva offer för provokatörernas politik inom den svenska arbetarrörelsen.

För att det icke skall råda någon som helst oklarhet om var den svenska fackföreningsrörelsen befinner sig beträffande bedömandet av sådana timade sorgliga händelser, som vi nu hava anledning sysselsätta oss med, vill jag förklara, att jag hyser samma uppfattning, som hans excellens herr statsministern i dag har uttalat rörande bedömandet av ett sådant tillvägagångssätt.

Hans excellens herr statsministern **Hansson**: Herr talman! Det kan ju icke finnas någon egentlig anledning att här gå in på någon undersökning om,

Svar å interpellation. (Forts.)

huru stämningar och rörelser inom ett samhälle uppkomma. Jag antar, att både herr Lindman och herr Hamrin äro medvetna om att om det finns en kommunistisk rörelse även i vårt land, så har detta sina orsaker. Och när en sådan rörelse uppstår och folk drives till desperata handlingar, kan man ofta sätta det i förbindelse med försummelser, som begåtts av de till vissa tider styrande inom samhället. Jag är emellertid fullkomligt ense med både herr Lindman och herr Hamrin därom, att det vore en olycka för demokratien och en fara för folkfriheten, om man icke utan tvekan ingrepe emot alla försök till laglöshet. Jag har ju också här uttalat, att det är regeringens avsikt att i det fallet ingenting underlåta. Men jag har också hävdadt, att vi i våra nuvarande lagar hava tillräckliga medel för att skydda samhället i dessa avseenden.

Det låter mycket bra, när herr Hamrin förklarar, att här är det icke fråga om att man bara med ord skall ge uttryck åt vad man vill, utan man skall också visa det i handling. Vad ligger bakom detta? Betyder det, att man från de frisinnades sida numera skulle vara villig att medverka till en lagstiftning av ren undantagskaraktär? Jag erinrar därom, att vid tidigare tillfällen, då denna sak varit på tal, har vänstern i riksdagen varit fullkomligt enig i att motsätta sig åtgärder av ett sådant slag och varit det, såvitt jag förstår, icke endast därför att man ansett åtgärder obehövlige, utan även därför att man har varit medveten om att ett sådant framgående skulle motverka sitt eget ändamål och endast bära ny näring till rörelser och stämningar, som man önskade bekämpa. Menar emellertid herr Hamrin icke, att man skall skrida till sådan undantagslagstiftning, utan siktar han endast till att vi inom arbetarrörelsen skola kraftigt bekämpa de kommunistiska elementen, så anser jag mig berättigad att understryka, vad som redan sagts av landsorganisationens ordförande här, nämligen att det inom den svenska arbetarrörelsen med all kraft har skridits in på detta område, och att det i fortsättningen icke kommer att försummas någonting därvidlag. I den mån det ankommer på regeringen, har jag redan förklarat, att vi äro beredda att utnyttja alla lagliga medel för att skydda rättssäkerheten och ordningen inom samhället.

Jag har ingen anledning att diskutera frågan om Ådalen. Jag vill endast erinra därom, att när jag i denna punkt yttrade mig i den svenska riksdagen, så lämnade jag ingen möjlighet till tvekan om att jag skarpt fördömde de våldsdåd, som från arbetarhåll hade förekommit. Vad jag då vände mig emot var ett användande av militär vid arbetarkonflikter, som jag framhöll vara onödigt och opåkallat; och om den saken har jag fortfarande samma mening som då.

Den ståndpunkt, som den gången intogs, har bl. a. hävdats och fullföljts vid vårt ståndpunktstagande till de ansökningar om amnesti för våldsmännen, som hava inkommit. Jag erinrar om dessa saker endast för att ytterligare understryka, att det icke från regeringens sida har försummats någonting, som kan vara nödvändigt för hävdande av rättssäkerheten och ordningen.

Men jag måste ytterligare understryka, att jag skulle anse det vara till mycket stor skada om sådana händelser som den nu inträffade finge föranleda, att man gäve sig in på undantagslagstiftning. Jag kan icke tro, att herr Hamrin har velat förorda detta. Jag kan icke tro, att herr Hamrin skulle anse det vara lyckligt för demokratien, om man gjorde en lagstiftning, som faktiskt kunde äventyra värdefulla folkfriheter. Jag skulle väl närmast tro, att herr Hamrin har samma uppfattning som jag, att de nuvarande lagarna lämna tillräckliga medel för ingripande och skydd, att de skola användas, och att man icke skall visa någon undfallenhet. Är det detta, som herr Hamrin med sina uttalanden här menat, kan jag icke finna, att det mellan oss råder någon meningsskiljaktighet i denna punkt.

Svar å interpellation. (Forts.)

Herr **Hamrin**: Herr talman! Hans excellens herr statsministerns sista anförande ger mig anledning till ett par reflexioner. Jag skall då svara herr statsministern klart och bestämt, att någon undantagslagstiftning i den mening, som herr statsministern synes ge begreppet, har jag aldrig anslutit mig till. Jag kallar det icke undantagslagstiftning, om man skärper lagarna emot brottslingar, lagar, som eventuellt nu kunna anses vara för svagt utformade och för lindriga.

När jag talar om, att man bör icke blott i ord utan jämväl i handling bevisa sitt avståndstagande ifrån dylika händelser, så hänvisar jag till den handling, som herrarna i regeringen vidtogo häromdagen och fingo svar på i går förmiddag. Jag hänsyftar vidare på den handling, som man måste kräva inom fackföreningarna, där man icke bör sticka sig undan med att tala om en ny moral, eller såsom vi hörde för ett par år sedan från en av den nuvarande regeringens ledamöter, tala om en annan rättsuppfattning än den, som tar sig uttryck i våra lagar. Det är en sådan mentalitet och en sådan anda, som måste försvinna ur den stora och mäktiga arbetarrörelsen här i landet, för att icke folkfriheten skall komma i fara.

Jag påvisade också, herr statsminister, att när man från regeringens och dess partis sida vägrar att låta militär komma till användning vid sociala konflikter, en ståndpunkt, som ligger min åtminstone mycket nära, så vägrar man samtidigt anslag och åtgärders vidtagande för att skaffa tillräcklig polismakt att hålla oroselementen i schack. Detta rimmjar icke riktigt med de bestämda uttalanden och förklaringar, som i dag lämnats från regeringsbanken. Jag skulle även kunna rulla upp tavlan, sådan den såg ut för ett par år sedan vid olika tillfällen, t. ex. då den illustrerades på första sidan i det nuvarande främsta regeringsorganet, för att få en bakgrund till vad jag talade om, nämligen att man icke blott i ord utan även i handling skall taga avstånd från den brottslighet, som kommer till uttryck vid sådana tillfällen som i går.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Jag var tyvärr i justeringsrummet, när upptakten till denna diskussion kom. Och jag beklagar det, då jag förstår, att huvudinnehållet i det angrepp, som gjorts mot regeringen, i verkligheten är ett försök att kriminalisera det parti, som jag här företräder.

Beträffande den interpellation, som herr Lindman framställde, vill jag säga, att hans angrepp i det fallet är ganska egendomligt. Arbetartidningen i Göteborg har icke skrivit någonting, som ger belägg för den uppfattningen, att den skulle uppmanat till lagbrott i och för sig. Den har skrivit: »Jaga bort strejkbrytarna!» Men att skriva: jaga bort strejkbrytarna är lika litet lagstridigt som att skriva: »Jaga bort regeringen.» »Jaga bort» är ju en term, som allmänt användes i det politiska livet. Att använda den är intet lagbrott.

Det skulle i så fall vara de metoder, som man rekommenderar, som skulle vara lagbrott. Men vad har man föreslagit? När man hänvisat till att Göteborg har 55,000 organiserade arbetare, så är det, såvitt jag förstår, en klar adress till dessa arbetare, att de böra använda sig av de medel, som de ha till förfogande för att jaga bort strejkbrytarna. Vad är det för medel? Utifrån vår ståndpunkt kunna icke knytnävarna bringa arbetarna segern, det vill jag säga till herr Edvard Johanson. Vi ta bestämt avstånd från individuella terrordåd; vi ha klart sagt ifrån, att förutsättningen för att arbetarna skola segra är att de uppträda såsom klass, och därför vilja vi inte göra oss solidariska med en taktik, som icke kan gagna arbetarklassen ett enda dugg. Vi anse icke, att det gagnar arbetarklassen, om dess kamp mot strejkbryteriet föres så att den brytes sönder av polisen. Vi anse icke, att arbetarklassen

Svar å interpellation. (Forts.)

har någon nytta av att några strejkbrytare pryglas upp, utan vi anse, att arbetarklassen gagnas, därest den exempelvis genom en politisk massstrejk tvingar vederbörande att draga bort strejkbrytarna därifrån. Därför måste Arbetartidningens uppmaning fattas såsom en uppmaning till Göteborgs arbetare att genom proteststrejk och andra massaktioner framtvunga strejkbrytarnas bortdragande från Göteborg.

Jag har sagt, att vi är motståndare till individuell terror. Och det äro vi, därför att vi anse den icke vara gagnelig för våra strävanden. Men den klass, som herr Lindman företräder, är den, som praktiserar den individuella terrorn. Ledande borgerliga tidningar applåderade högt och tydligt, när lappomännen i Finland för några år sedan med individuell terror mot arbetarrörelsens representanter genomförde den fascistiska diktaturen; de ha också applåderat den individuella terror, som bedrivs nere i Tyskland under den senaste tiden. Den individuella terrorn är borgerlighetens sköna frukt. Arbetarklassen tar avstånd från densamma som kampmedel. Där den praktiseras uttrycker detta en desperat stämning hos människor, som icke äro medvetna om arbetarnas förutsättningar för att segra.

De försök, som här göras för att få vissa beklagliga händelser till utgångspunkt för ett skärpt angrepp mot det kommunistiska partiet, äro ganska lätt genomskådade. Jag vill för min del bara ytterligare konstatera den fullständiga enighet, som råder mellan de olika partierna om att, trots bättre vetande, göra kommunistiska partiet ansvarigt för dessa händelser. Och herr Edvard Johanson har som vanligt för sin del deklarerat, att han icke kommer att spara på krutet, när det gäller att göra upp räkningen med kommunisterna i fackföreningsrörelsen. Det har han förklarat många gånger och alltid applåderats för av borgarna; och det förvånar mig icke, att han återupprepar denna deklaration.

Herr Johanson i Stockholm: Jag finner anledning att med några ord replikera herr Hagberg med anledning av vad han nyss yttrade. Jag förstår alltför väl, att det inte tjänar mycket till att byta ord med herr Hagberg, men jag gör det i alla fall på grund av vissa skäl.

Herr Hagberg vill göra gällande, att den sillénkommunistiska partigruppen här i vårt land är motståndare till individuell terror. Hur förhåller det sig med den saken? Kan man beteckna överfallet på sjöfolksförbundets i Göteborg expedition och funktionärer som individuell terror, eller vad skall detta upptåg betecknas såsom? Det var i alla fall organiserat av den röda fackoppositionen, av alla dessa rysslakejer, som finnas här i vårt land. Var överfallet på sjöfolksförbundets ombudsman i Malmö uttryck för individuell terror eller vad skall det kallas för? Huru skall man beteckna överfallet i går i Göteborg? Alla dessa nu nämnda fall äro ju organiserade av den röda fackföreningsoppositionen. Man skall inte fejt försöka fly undan frukterna av det man nu gått och sått och planlagt. Den där vistelsen i justeringsrummet var nog inte fullt så sanningsenlig. Nej, herrar Hagberg och Brädefors ha nog försökt att fejt hålla sig undan här i dag, men det lyckades dem tyvärr inte.

Herr Hagberg i Luleå: Herr talman Herr Johanson försökte motivera sitt påstående, att vi voro anhängare av individuell terror, med några synnerligen misslyckade exempel! Han nämnde ett s. k. överfall på en ombudsman i Göteborg. Jag kan inte säga någonting annat än att detta var ett ganska egendomligt exempel. Sjömännen hade ju blivit kallade till expeditionen, och när de kommo dit, hade man poliser där. Redan detta talar för motsatsen

Svar å interpellation. (Forts.)

av vad vederbörande gör gällande. Sjömännen begick inte där något individuellt terroråd.

Sedan kommer herr Edvard Johanson med en berättelse från Malmö. Såvitt jag kunnat konstatera är detta överfall i Malmö inte heller något, som kommunisterna kunna stå till svars för. De som förövade överfallet ifråga, hade, efter vad jag erfarit, ganska nyss varit medlemmar i den socialdemokratiska rörelsen och ha aldrig tillhört det kommunistiska partiet.

Beträffande det senaste fallet i Göteborg måste jag säga, att jag ännu är lika dåligt orienterad som herr Johanson. Men jag talar säkert på mitt partis vägnar, när jag säger, att prygelmetoder anser vårt parti inte att arbetarna skola använda, och något mer kan man inte säga i den frågan.

Rörande frågan om det var en frivillig eller ofrivillig anledning till att jag var frånvarande, beklagar jag, att herr Johanson inte tror mig på mina ord. Men det var herr Lövgren, som kom och varskodde mig om att här pågick en storpolitisk diskussion, som han sade. Jag gick hit med detsamma jag fick reda på det. Jag tror också, att herr Lövgren skulle vara beredd att intyga riktigheten av vad jag sagt i detta fall. Inte må herr Johanson tro, att vi skulle vara rädda för att ställa upp till försvar för arbetarna och vårt parti, om vi bara veta, vad det gäller.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Den siste talaren avslöjade i fråga om vad som inträffade på sjöfolksförbundets expedition före jul en okunnighet, som, om den skall vara uttryck för hans uttalanden i övrigt i fråga om vad som nu påtalas, det inte är värt att fästa sig vid, ty det måste betecknas såsom synnerligen ovederhäftigt och sanningslöst. Överfallet på sjöfolksförbundets expedition före jul skedde icke på den grund, som herr Hagberg nyss sökt göra gällande, alltså efter det att sjömännen hade blivit kallade till expeditionen. Jag var nämligen själv händelsevis — det var kanske inte så händelsevis, alldenstund jag är revisor i sjöfolksförbundet — i Göteborg i december söndagen innan denna händelse inträffade. Då meddelades det mig av förbundsstyrelsen, att de fått meddelande om att en deputation skulle infinna sig på bestämd dag för att få besked om de arbetslösa sjömännen få, som man begärt, 20 kronor per man ur förbundskassan. Om så ej sker kommer expeditionen att stormas. För min del kunde jag som revisor inte tillstyrka, att förbundsstyrelsen utlämnade 20 kronor per man till de arbetslösa, alldenstund förbundets stadgar inte innehålla det ringaste medgivande att förfara med de insamlade medlen, med kontingenterna, på det sättet. Alltnog, inga pengar blevo utlämnade och överfallet skedde, fullständigt programligt. Detta är vad som inträffade i det fallet.

Vad Malmöhistorien beträffar, kan jag inte uttala mig om, huruvida dessa två illgärningsmän, som jag vill kalla dem, tillhörde det sillénkommunistiska partiet. Men jag känner den överfallne sedan ett tiotal år tillbaka såsom en utomordentligt präktig, snäll och hyfsad människa. När jag läste om överfallet på denne man, grep det mig därför djupt med hänsyn till den kännedom jag hade om honom och hans utmärkta sätt att sköta sina uppdrag både som funktionär och människa. Jag tror inte, att man behöver tveka i fråga om beteckningen av den anda, som ånyo fått ett utlopp i händelserna i Göteborg nu senast. Det är en mentalitet, som inte är tillfällig, det är händelser, som inte äro tillfälliga. Jag tvekar inte att kalla dem programligt upplagda från tid till tid. Jag instämmer fullständigt med herr statsministern uti hans yttrande, att man skall akta sig för att tillgripa något sådant, som hotar de friheter vi ha, som hotar folkfriheten. Jag kan också följa en del av de synpunkter, herr Hamrin framhöll, nämligen att folkfriheten kan hotas just på

Svar å interpellation. (Forts.)
 det sätt, som nu sker. Detta har emellertid redan tillräckligt utvecklats här, varför jag inte skall närmare gå in på den saken. Men jag tror därför, att vi alla äro betjänta utav, att ingen utav oss — varken ledare eller ledda — skola låta oss behärskas av någon tvekan, när det gäller att rensa upp i den dy, som håller på att svämma över oss.

Herr Lövgren: Jag har ingen anledning tro annat än att herr Hagberg var sysselsatt med justering av sina anföranden i justeringsrummet och att det inte var något uttryck av feghet, då han icke var närvarande i kammaren. Men i varje fall är det ju ett uttryck av feghet det som han säger i sitt anförande, när han tar avstånd från individuell terror och förklarar, att hans partigrupp inte har med något sådant ett enda grand att göra.

I Ny Dag för i dag, torsdagsnumret alltså, står det: »Rensa fartygen från strejkbrytare!» — Vad är detta annat än att uppmana folk att begå våldsdåd? Men sedan betar man sig liksom när det gällde Clemensnäs i somras och överallt där något dylikt förekommit; när det kommer till kritan, då sticker man svansen mellan benen och säger: Vi äro inte anhängare av några terrordåd! Men man uppmanar ju tydligen i alla fall antingen direkt eller indirekt genom sin tidningspress till våldsdåd, och detta är feghet och skall också brännmärkas såsom feghet.

Herr Hagberg i Luleå: Såvitt jag kan finna, hyser den nuvarande regeringen en rakt motsatt uppfattning mot den, som kommit till synes i herr Lövgrens senaste uttalanden. Arbetartidningen har nämligen förklarat, att man skall jaga bort strejkbrytarna, och regeringen har för sin del, såvitt jag kan finna, förklarat, att detta inte är lagstridigt. Och varför? Därför att om man säger: Jaga bort strejkbrytarna, så har man därmed inte sagt: Gå och slå strejkbrytarna på skallen, använd er utav revolverar mot dem e. d. Man har sagt: »Jaga bort strejkbrytarna» och »rensa fartygen från strejkbrytare», men detta kan man säga utan att därför mena, att man skall begå individuellt våld. Och när vi för vår del säga något dylikt, mena vi att arbetarna skola använda de verkliga kampmedel de ha för att rensa bort strejkbrytarna, och dessa kampmedel äro inte i dag knytnävarna utan den politiska masstrejken. Genom en sympatistrejck med de strejkande sjömännen skulle en framgång för dem möjliggöras, den saken trodde jag för min del inte att man här skulle behöva förklara. Och jag vill gärna använda detta tillfälle för att uppmana de svenska sjömännen att inte låta sig provoceras till individuella terrordåd och möjliggöra för vederbörande att slå sönder deras kamp, utan jag uppmanar de svenska arbetarna att genom en solidaritetsrörelse, genom sympatistrejcker, där så är lämpligt, understödja sjömännen och möjliggöra en seger för dem. Det är vår linje i denna fråga, och det är samma linje vi företrätt vid otaliga tillfällen och jag företräder den i dag gentemot alla dem, som försöka ge några falska uttydningar av densamma.

Herr Lövgren talade om Clemensnäs. Ja, beträffande Clemensnäs var den position vi intogo, att arbetarna genom en politisk strejck skulle tvinga vederbörande att ta bort strejkbrytarna, liksom de tvingades att göra det i Ådalen. Och provokationerna i Clemensnäs kommo icke från arbetarhåll.

Jag skall blott anföra ett enda exempel. Jag föreställer mig att denna församling vore strejkande arbetare, som skulle hålla ett möte. Om man på ett avstånd av tre meter från platsen, där mötet hålles och i samma ögonblick som det börjar, skickar fram strejkbrytare för att reparera ett staket, så skulle detta naturligtvis uppfattas såsom provokation. Sådana provokationer

Svar å interpellation. (Forts.)

gjordes i Clemensnäs, och det var under trycket av dessa provokationer, som sammanstötningarna senare ägde rum, sammanstötningar som de, vilka representerade vårt parti, varnat för. Det är sanningen i denna fråga.

Beträffande herr Törnkvist vill jag säga, att om han kan visa fram några dokument, som bestyrka riktigheten av vad han här säger om att sjömännens fackliga opposition förklarar, att de skulle storma expeditionen och misshandla vederbörande expeditörer, därest de inte fingo ut den summa de begärde, skulle jag vara mycket intresserad av att få taga del av desamma. Jag för min del hävdar att han inte kan göra detta. Skulle det ha varit ett överfall, så fanns det förklaringsgrunder härvidlag. Jag föreställer mig, att om jag är en arbetslös sjöman och kommer in på mitt förbunds expedition efter att ha stämt möte med vederbörande expeditör för att få besked i en fråga och finner att det då är en polisbesättning inne på min expedition, skulle jag naturligtvis protestera. Jag tror, om man vill försöka att litet mänskligt bedöma denna sak, att man skall komma underfund med att de sjömän, som där nere kommo i konflikt med vederbörande expeditör, voro de förfördelade. Jag är för min del övertygad om, att ingen av dessa sjömän gick dit med den uppfattningen eller avsikten, att de skulle prygla sin ombudsman vilket de ju inte heller gjorde. Och under alla förhållanden — skulle detta ha varit deras mening, så är det inte vår mening, att de skulle handla så. Ty vi ha ingenting att vinna, utan allt att förlora på, att man framställer vårt partis medlemmar såsom folk, som försöker slå sönder de olika fackliga organisationerna, och såsom folk, som försöker att prygla de ledande funktionärerna inom desamma. Vi ha ingenting att vinna på sådant.

Herr Törnkvist i Karlskrona: Herr talman! Med anledning av herr Hagbergs påstående att inte Sillénkommunisterna vilja vara med om en taktik av den beskaffenhet, som här är påtalad, måste jag säga, att han gör klokt i att omsätta detta tal i levande handling, ty, så enfaldiga kunna väl inte ens Sillénarna vara, att de tro, att andra människor med sitt sätt att se på tingen och sitt sätt att leva utan vidare i längden skola tåla vad som helst.

I fråga om överfallet i Göteborg förhåller det sig emellertid så, att redan vid första framställningen om att få 20 kronor per man i julpengar, gavs det bestämda beskedet, att det blir inte några 20 kronor. Man har inte råd därtill. Det enkla skälet var för övrigt, att det finns ingen understöds-kassa inom sjöfolksorganisationen, det finns bara en kontingentkassa, som skall vara till för att utbetala understöd vid strejker och lockoutter och dylika tillfällen. Man kunde inte betala ut några pengar för det ändamål, som begärts. Det var den enkla förklaringen, och detta besked lämnades också. Men vederbörande skulle ha det sista beskedet den och den dagen, d. v. s. två dagar efter den söndag jag var i Göteborg. Då skulle det sista beskedet lämnas, varom ej skulle expeditionen stormas. Sjöfolksförbundets ledning hade uppenbarligen begått en synnerligen oförståndig handling både mot sig själva och mot de förbundsmedlemmar, som lågo ute och seglade på världens alla hav och som hade sina medel förvarade här, om de inte hade försäkrat sig om åtminstone ett första skydd inför ett sådant hot. Detta första skydd skaffade de sig i form av två poliser, men dessa två räckte ju inte på långa vägar, utan man måste skaffa fler. Så har det gått till, herr Hagberg.

Herr Hagbergs sätt att förklara saken, att försöka klara upp denna otrevliga historia, har ju fört det med sig, att han avslöjat sig själv i hela denna otrevliga affär. Han sympatiserar inte med dessa händelser, säger han, och med de gärningar, som äro utförda, men han förklarar dem och förklarar dem på ett sätt, som avslöjar hjärtats överensstämmelse med själva handlingarna.

Svar å interpellation. (Forts.)

Herr **Johanson** i Stockholm: Jag finner anledning att ännu en gång ta till orda. Jag skall inte bli långgrandig.

Jag tycker inte om folk, som medvetet vilja provocera fram brottsliga handlingar och som sedan, när de bli ställda mot väggen, fegt förneka vad de gjort. Vill herr Hagberg förneka, att den röda fackföreningsoppositionen i Göteborg organiserat en klubb, som heter Internationella Klubben? Vill herr Hagberg förneka, att överfallet på sjöfolkets expedition beslutats av denna klubb på order av den röda fackföreningsexpeditionen? Vill herr Hagberg förneka eller erkänna detta? Saken är så klar, att det går icke att bondneka till det som är av flera känt. Så förhåller det sig. Jag nämnde några fall här av individuell terror, som tillkommit på initiativ av den röda, fackliga oppositionen, d. v. s. rysslakejerna i vårt land. Vill herr Hagberg förneka, att det är individuell terror, när en sådan lakej på ett möte rycker ned en talare från talarstolen och överfaller honom personligen? Är det individuell terror, eller vad är det? Det är dessa nya metoder, som ni importerat från Ryssland och vilja omsätta här bland våra sedan ett femtiotal år skolade och kulturellt högtstående arbetare. Ni borde blygas över den taktik ni använda, och ni kunna icke vinna någonting annat än förakt för att ni bondneka, när ni bli ställda mot väggen.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Gentemot vad herr Edvard Johanson yttrade vill jag bara genmäla, att jag icke känner till, att R. F. O. fattat något sådant beslut, men att jag för min del håller det för absolut omöjligt, att så skett. Vidare vill jag framhålla, att misshandel av strejkbrytare sannerligen icke är någon kommunistisk uppfinning. Med mycket större framgång kunde jag säga, att det är en socialdemokratisk uppfinning. Men det vill jag heller icke göra, ty varken socialdemokratin eller kommunismen kan göras ansvarig för sådant. På den tid, då vi ännu icke hade något kommunistiskt parti i detta land, förekommo många fall av misshandel å strejkbrytare. Herr Johanson torde ha väl reda på den saken, och har han det, dokumenterar han bara, att han försöker bluffa, när han gör gällande, att dessa metoder införts från Ryssland. Detta är vad jag har att säga herr Edvard Johanson. Och jag vill tillägga, att vi icke ha någon anledning att förneka vad vi gjort och vad vi varit med om att besluta, men vi ha å andra sidan ingen anledning att taga på oss sådant som vi äro motståndare till, sådant som vi icke alls kunna ha något intresse av att genomföra, som vi följaktligen som parti måste förneka och som enskilda kommunister också måste förneka. Det hjälper icke, om herr Edvard Johanson tusen gånger säger, att vi måste blygas. Jag kan med samma framgång säga, att ni måste blygas, som ha sådana medlemmar, vilka uppföra sig på detta sätt. Det är precis lika motiverat att förebrå herr Edvard Johanson såsom ledare för landsorganisationen dessa åtgärder som att förebrå oss desamma. Ty vi taga intet ansvar för dem. Vi uppmana arbetarna att icke gå till väga på detta sätt.

Herr **Jonsson** i Haverö: Herr talman! Då herr Hagberg säger, att det sillénkommunistiska partiet tar avstånd från individuell terror, blir man sannerligen uppkallad, ty man tänker då närmast på händelser, som ha inträffat under det senaste året. Vi kunna ju till exempel peka på Alby samhälle, där ledande Sillénkommunister, av vilka en för resten vid det sista riksdagsmannavalet stod på tredje plats på den sillénkommunistiska listan i Västernorrlands län, besatte fattigvårdsstyrelsens expedition och där fullkomligt terroriserade den i tjänst varande fattigvårdsstyrelsen inom Borgsjö samhälle. Att denna terrorisering icke övergick till grövre våld berodde endast på det enkla

Svar å interpellation. (Forts.)

förhållandet, herr talman, att polisen i god tid blev tillkallad. Jag menar, att när man säger, att man tar avstånd från individuell terror ifrån partiets sida och sådan likväl förekommer bland ledande partimän uppe i bygderna, så måste detta absolut bero på den omständigheten, att partiet icke utvecklar sin ståndpunkt och sina synpunkter på ett fullt riktigt sätt.

Då man här i kammaren säger, att vi skola skydda demokratien, så är väl detta ändå inte en sak, som enbart bör tillkomma det socialdemokratiska partiet. Jag menar, att även på borgerligt håll borde man särskilt ute på valmötena i bygderna varit betänkt på detta vid tillfällen när det förekommit, att Sillénkommunister faktiskt terroriserat de socialdemokratiska mötena, och då inte samtidigt applådera detta. Jag erinrar i det sammanhanget om, att det ofta förekommit, att av de borgerliga talesmännen, de borgerliga agitatorerna och de borgerligt sinnade människorna ute i bygderna ha faktiskt de sillénkommunistiska terroristerna applåderats, vid tillfällen som jag här anført. Om det svenska folket verkligen menar allvar med talet om, och är på det klara med, att här måste vi vidta åtgärder för att skydda den svenska demokratien, då är jag också övertygad om att det svenska folket utan särskild lagstiftning i hithörande ämne kan skydda den svenska demokratien på ett fullt effektivt sätt utan undantagslagstiftning. Herr talman! Jag tror inte, att det sillénkommunistiska partiet ännu har vuxit sig starkare än att det finns möjlighet att tillbakavisa de oegentligheter, som begåtts, för den händelse man verkligen är besjälad av att vilja detta.

Herr **Hagberg** i Luleå: Jag vill bara helt kort och gott konstatera, att den siste ärade talaren beskyller oss för individuella terrordåd och därvid tar ett exempel, där han själv bevisar, att det inte var något individuellt terrordåd.

§ 12.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Linnér*, nr 464, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 200, med förslag till lag om utrotande av berberis å viss mark; samt

herrar *Linnér* och *Olsson* i Golvvasta, nr 465, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 207, angående pension åt föreståndarinnan för fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala Ida Norrby.

Dessa motioner bordlades.

§ 13.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från andra lagutskottet:

nr 105, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 och 9 §§ i lagen den 2 juli 1915 (nr 261) angående anskaffande av hästar och fordon för krigsmaktens ställande på krigsfot (hästutskrivningslagen) m. m.; och

nr 106, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar i lagen om delning av jord å landet m. m.; samt

från bevillningsutskottet:

nr 107, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tullfri införsel av ett parti sockrat kakaopulver; och

Andra kammarens protokoll 1933. Nr 26.

nr 108, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående disposition av vinstmedel hos Aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet.

§ 14.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande, nr 8, angående regleringen för budgetåret 1933/1934 av utgifterna under riksstatens åttonde huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, i vad angår flottans pensionskassa;

nr 21, i anledning av väckt motion angående viss ändring av grunderna för rätt till understöd ur Vadstena krigsmanshuskassa;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statskonsulenten A. Östergrens framtida löneförmåner jämte en i ämnet väckt motion;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av delaktighet i statens pensionsanstalt åt lärare vid Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer samt Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand i Ströms församling;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphörande av pensionsrätt för vissa lärare vid de högre militärläroverken;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fastställande av särskilda pensionsunderlag för befattningshavare vid navigationssskolorna;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlämnande till Svenska jordbrukskreditkassan av svenska statens obligationer till visst belopp;

nr 27, i anledning av väckt motion angående utredning om ändrad lydelse av 35 § i lagen om sparbanker; och

nr 28, med föranledande av kamrarnas skiljaktiga beslut beträffande viss del av bankoutskottets utlåtande nr 18, i anledning av dels fullmäktiges i riksbanken framställning med förslag till lagar om ändring i vissa delar av lagen för Sveriges riksbank och av ansvarighetslagen för ledamöter i styrelserna vid riksbankens avdelningskontor ävensom till vissa ändringar i bankoreglementet och i avlöningsstaten för riksbanken m. m., dels ock väckt motion om skrivelse i fråga om reducering bland annat av gällande arvodesbelopp för fullmäktige i riksbanken;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 30, i anledning av väckt motion angående motsatsen mellan lapparnas fria liv och den svenska administrationens stela former;

nr 31, i anledning av väckt motion om förbud mot indrivning av skatt genom införsel i lön;

nr 32, i anledning av dels motion om skärpta bestämmelser rörande ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik m. m., dels ock motion angående upphävande av gällande lag angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik m. m.; och

nr 33, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om polisväsendet i riket;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av väckt motion om förpliktelse för företag och enskilda personer, som hava arbetare i sin tjänst, att vid slutad militärtjänstgöring återtaga de anställda m. m.;

nr 24, i anledning av väckt motion angående förbud i viss utsträckning mot avskedande av arbetare och anställda, sysselsatta inom industri m. fl. näringar eller vid statliga och kommunala inrättningar m. m.;

nr 25, i anledning av väckt motion angående förbud mot vräkningar på grund av obetald hyra i vissa fall; och

nr 26, i anledning av väckt motion angående viss utvidgning av tillämplighetsområdet för lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar;

andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet för församlingarnas prästerskap att två söndagar i månaden förrätta högmässa efter nytt, av Kungl. Maj:t godkänt ritual; samt

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts memorial, nr 4, angående ifrågasatt remiss till annat utskott av motionen II: 308 angående beredande åt kommunal förvaltningsmyndighet i stad av ett avgörande inflytande vid beviljandet av tillstånd till linjetrafik inom stadens planlagda område.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr		under	3	dagar	fr. o. m.	den	24	mars,
	<i>Anderson</i> i Norrköping	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Olsson</i> i Rödningberg	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Hedlund</i> i Östersund	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Molander</i>	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Hansson</i> i Trollhättan	»	3	»	»	»	27	»
»	<i>Petersson</i> i Lerbäckaby	»	4	»	»	»	25	»
»	<i>Andersson</i> i Lindome	»	2	»	»	»	27	»
»	<i>Englund</i>	»	4	»	»	»	25	»
»	<i>Björling</i>	»	4	»	»	»	25	»
»	<i>Persson</i> i Tidaholm	»	4	»	»	»	25	»
»	<i>Lundén</i>	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Nordström</i>	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Eriksson</i> i Toftered	»	4	»	»	»	25	»
»	<i>Olsson</i> i Ramsta	»	7	»	»	»	25	»
»	<i>Hagberg</i> i Luleå	»	5	»	»	»	25	»
»	<i>Hagman</i>	»	5	»	»	»	24	»
»	<i>Hedlund</i> i Häste	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Sjögren</i>	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Nilsson</i> i Göteborg	»	4	»	»	»	25	»
»	<i>Johansson</i> i Bro	»	4	»	»	»	26	»
»	<i>Magnusson</i> i Skövde	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Johansson</i> i Krogstorp	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Strindlund</i>	»	3	»	»	»	25	»
»	<i>Persson</i> i Undersvik	»	4	»	»	»	25	»
»	<i>Hallén</i>	»	4	»	»	»	25	»
»	<i>Spångberg</i>	»	5	»	»	»	28	»
»	<i>Leffler</i>	»	4	»	»	»	25	» och
»	<i>Bäcklund</i>	»	4	»	»	»	25	»

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1.30 e. m.

In fidem
Per Cronvall.